

vid 27.06.2014 r. [Association Agreement between Ukraine, on the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other part, 06/27/2014] (2014), *Ofitsiyni visnyk Ukrainy* 75, Vol. 1: 83.

6. **Kreshchenko N.** (2010) 'Sotsialnyi dialoh z pozytsii krain YeS' [Social dialogue from the perspective of the countries of the EU], *Viche* 18: 23–26.

7. **Yavich L. S.** (1976) *Obschaya teoriya prava* [General Theory of Law]. Leningrad: Izdatelstvo LGU.

8. **Protasov V. I.** (1995) *Chto i kak reguliruet pravo* [What and how does law regulate]. Moscow: Yurist'.

9. *Konstitutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine] (1996), *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* 30: 141.

10. **Aleksandrov N. G.** (1955) *Zakonnost i pravootnosheniya v sovetskom obschestve* [Law and legal relations in Soviet society]. Moscow: Gosyurizdat.

11. *Konventsiiya MOP 1982 roku No 158 pro pryypynennia trudovykh vidnosyn z initsiatyvy robotodavtsia* [ILO Convention No 158 of 1982 on termination of employment by the employer] (2007), *Ofitsiyni visnyk Ukrainy* 92: 208.

12. **Kiselev I. Ya.** (1999) *Sravnitelnoe i mezhdunarodnoe trudovoe pravo: Uchebnik dlya vuzov* [Comparative and international labor law: Textbook for high schools]. Moscow: Delo.

13. *Dyrektyva Rady YeS 1999/70/ vid 28.06.1999 r.* [Council Directive 1999/70 / dated 06/28/1999]. Available at: <<http://old.minjust.gov.ua/45891>>

14. *Proekt Trudovoho kodeksu Ukrainy No 2902 vid 22.04.2013 r.* [Draft Labor Code of Ukraine No 2902, 04.22.2013]. Available at: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46746>

До питання про формування європейської уніфікованої системи технічного регулювання та стандартизації

Розглянуто проблему формування єдиної європейської системи технічного регулювання та стандартизації. Наголошено, що в умовах інтеграції економіки і формування єдиного внутрішнього європейського ринку першочергового значення набуває усунення національних бар'єрів європейській інтеграції шляхом упровадження єдиної системи технічної стандартизації.

Ключові слова: інтеграція, уніфікація, технічне регулювання, стандартизація.

К вопросу о формировании европейской унифицированной системы технического регулирования и стандартизации

Виталий ТРЕТЬЯКОВ, доктор философии в области права, профессор, ведущий инженер-механик, эксперт по техническому контролю наземных транспортных средств в землях Гессен и Бавария Федеративной Республики Германия

Рассмотрена проблема формирования единой европейской системы технического регулирования и стандартизации. Отмечено, что в условиях интеграции экономики и формирования единого внутреннего европейского рынка первостепенное значение приобретает устранение национальных барьеров европейской интеграции путем внедрения единой системы технической стандартизации.

Ключевые слова: интеграция, унификация, техническое регулирование, стандартизация.

У будь-якій із сучасних країн світової спільноти продукція, яка виробляється, повинна відповідати вивіренім за світовими стандартами технічним регламентам, мати сертифікати та інші підтвердження відповідності та якості, що сприяє прогресивному розвитку світової торгівлі та інтеграції країн у світовий економіко-правовий простір.

Для оптимізації та прискорення цього процесу неабияке значення має створення інтегративних регіональних міжнародних наддержавних об'єднань із єдиним економічним і правовим порядком. Для Європи таким об'єднанням стало Європейське Економічне Співтовариство [1], яке з часом трансформувалося в Європейський Союз [2].

Віталій ТРЕТЬЯКОВ, доктор філософії в галузі права, професор, провідний інженер-механік, експерт з технічного контролю наземних транспортних засобів у землях Гессен та Баварія Федеративної Республіки Німеччина

Підписанню Договору про створення ЄЕС (його називають ще Римським договором) [3] передувало формування економічної інтеграційної концепції шести країн ЄОВС (Європейське об'єднання вугілля і сталі) в Мессіні (Італія) 1–2 червня 1955 року. На конференції було ухвалено рішення про створення комітету експертів, завданням якого стала розробка концепції економіко-політичної інтеграції Західної Європи з акцентом на формування єдиного європейського ринку. На конференції приділили значну увагу співпраці в галузі енергетики, насамперед у сфері мирного використання атома. Було сформульовано цілі у сфері економічної політики країн-учасниць, першочерговою з яких стало створення вільного від митних зборів та інших обмежень спільного ринку.

Саме тоді розпочалася справжня інтеграція Європи [4], що передбачала узгодження підходів, розробку та реалізацію єдиної політичної практики й уніфікованого законодавства в обумовлених сферах взаємодії, формування «спільних просторів» (правових, економічних, митних, податкових, візових, культурних тощо) [5]. З метою інтеграції було розроблено спеціальні наднаціональні й наддержавні механізми управління, що дало змогу сформувати автономну правову систему Європейського Економічного Співтовариства (згодом – Європейського Союзу), створити дієві важелі наддержавного управління європейських країн, які ввійшли до його складу.

Отже, саме на конференції в Мессіні було закладено підвалини інтеграції країн Європейського континенту. Згодом проекти угод між країнами-ініціаторами створення ЄЕС доопрацювали та узгодили з іншими країнами ЄОВС. А 25 березня 1957 року в Римі країни «шістки» (Франція, ФРН, Італія та держави Бенілюксу) підписали два важливі договори з не обмеженими термінами дії, а саме: Договір про Європейське Економічне Співтовариство і Договір про Європейське співтовариство атомної енергії (Євратом) [3; 6].

Договір про створення Європейського Економічного Співтовариства («Спільного ринку») регламентував співпрацю у сфері економіки, науки і техніки. У ньому проголошувалося створення спільного ринку країн-учасниць і визначалися форми уніфікації їхньої економічної політики. Договір передбачав зниження (в три етапи) митних бар'єрів між державами-учасницями протягом 12 років (тобто до 1969 року), а також прийняття єдиного митного тарифу й проведення єдиної торговельної політики щодо третіх країн. Учасники «Спільного ринку» зобов'язалися усунути технічні перешкоди та бар'єри для обігу між ними робочої сили, послуг і капіталів. Вони також домовилися проводити спільну політику у сфері сільського господарства і транспорту, зближення економічного законодавства і сприяння стандартизації процедур вироблення та прийняття узгоджених рішень у питаннях проведення економічної політики кожної з країн-учасниць. Включення до Римського договору пунктів про узгодження економічної політики й застосування єдиних стандартів ухвалення рішень передбачало стандартизацію в більшості сфер життєдіяльності Європейського Співтовариства. Як наслідок у Західній Європі відбувся процес становлення нового типу взаємодії, який дав змогу узгодити суперечливі економічні та політичні інтереси країн-учасниць, а в перспективі – прийти до формування єдиної економічної політики європейських країн-учасниць. Важливим здобутком Договору про заснування Європейського Економічного Співтовариства було те, що він передбачив створення внутрішнього ринку ЄС як простору без внутрішніх кордонів, де вільно переміщувалися особи, товари, послуги й капітал. Саме цим договором започатковано формування європейської уніфікованої системи технічного регулювання та оптимальних технічних стандартів. Формування європейського внутрішнього ринку згаданого правового формату потребувало від керівних органів ЄЕС: Європейського парламенту [7], Європейської комісії [8], Комітету з економічних і соціальних питань [9] вжиття радикальних заходів, відображених у нормативній базі ЄС. Зокрема, продукцію, законно допущену до реалізації в якійсь із країн-членів ЄЕС, дозволялося вільно реалізовувати та-

кож в інших країнах співтовариства. Цей принцип взаємного визнання, названий «лібералізацією», було зафіксовано у статті 100 «b» Договору про заснування ЄЕС.

У згаданому договорі зазначено, що у сферах, які безпосередньо стосуються життєвих інтересів суспільства (здоров'я, безпека людини, захист інтересів споживачів і навколишнього середовища), національні закони, приписи та стандарти мають бути приведені до єдиних загальноєвропейських обов'язкових вимог, стандартів та нормативів.

Такий процес «гармонізації» здійснюється за допомогою основоположних директив ЄС, які виконують на території Євросоюзу роль законів.

Слід звернути увагу, що саме турбота про забезпечення вищого рівня безпеки життєдіяльності людини на території ЄС у зв'язку з вільним переміщенням осіб, товарів, послуг і капіталу спонукала цю регіональну міжнародну інтегративну організацію вимагати від країн-членів цілковитої уніфікації законодавства, створення систем гармонізованих технічних стандартів і максимально гармонізованої технічної експертизи [10]. Найдієвішими регуляторами виробництва продукції, її конкурентоспроможності на внутрішньому ринку ЄС і за його межами є європейські технічні регламенти, гармонізовані стандарти ЄС, європейські процедури підтвердження відповідності та якості продукції і послуг на території ЄС, які, у свою чергу, стали підставою для формування ефективних умов реалізації промислової та соціально-економічної політики Євросоюзу, зокрема створення активного конкурентного середовища, стимулятором для постійної модернізації та впровадження інновацій, зняття адміністративних бар'єрів, усунення перешкод у внутрішній і зовнішній торгівлі, збільшення на цьому підґрунті обсягів інвестицій. При цьому світовий досвід переконує, що зусилля у сфері технічного регулювання дають більший приріст ВВП, аніж дії у сфері тарифного регулювання.

Система технічної експертизи та технічні стандарти ЄС стали відображенням формування власної виробничої та правової культури Європейського Співтовариства.

У Європейському Співтоваристві система технічного регулювання бере початок з 1973 року, коли в ЄС було прийнято Директиву з питань низьковольтного електричного обладнання. У ній уперше щодо великого сегмента ринку відмовилися від докладного регулювання вимог технічної безпеки на рівні вторинного права ЄС (директив і регламентів). Наступним кроком було рішення від 7 травня 1985 року про Новий підхід до технічної гармонізації.

Директиви ЄС встановлюють лише основні обов'язкові вимоги щодо безпеки низки продукції. Це істотні технічні вимоги, які є результатом міжнародних домовленостей. Відмова від докладного регулювання компенсується відсиленнями, зокрема, на гармонізовані європейські стандарти.

На території ЄС загалом близько 75% продукції, яка перебуває на ринку, підпадає під технічне регулювання, в тому числі 20% – під дію директив Нового підходу. Основна їхня суть полягає в мінімізації втручання державних органів у роботу бізнесу. Їхня роль зводиться виключно до контролю безпеки продукції. При цьому, що вищий рівень небезпеки під час використання продукції, то вищий рівень втручання держави. Поряд із директивами Нового підходу діють майже 22 тисячі директив Старого підходу, які поширюються на 30% продукції. Вони встановлюють для кожної продукції дуже докладні технічні умови й вимоги до випробувань. Так, наприклад, вони застосовуються до всіх перероблених сільськогосподарських продуктів, хімічних речовин, фармацевтичної та косметичної продукції, телекомунікацій і дорожніх засобів.

Для вдосконалення законодавства у сфері технічного регулювання на основі європейської директиви 2001/95/ЄЕС розроблено відповідні закони в державах-членах ЄС, які передбачили державний нагляд за продукцією, що виробляється в ЄС і надходить на ринок Євросоюзу. Ці закони створили умови для введення в обіг продукції, яка відповідає вимогам безпеки за стандартами ЄС. Було ухвалено національні закони країн-членів

ЄС про декларування відповідності продукції з низьким рівнем ризиків для життя і здоров'я споживача.

Варто зауважити, що ЄС через Європейську комісію постійно вживає рішучих заходів із метою скорочення відмінностей у галузі метрології, стандартизації та сертифікації, наявних у національних законодавствах країн-членів ЄС, а також інших зацікавлених в економічному партнерстві з ЄС держав.

У ЄС спостерігається тенденція цілковитої уніфікації технічного регулювання, тотального формування гармонізованих, узгоджених і сумісних стандартів, а також норм регулювання й процедур експертної оцінки відповідності та якості, що дає змогу максимально оптимізувати функціонування внутрішнього ринку Євросоюзу, а всім зазначеним учасникам процесу гармонізації успішно взаємодіяти в загальному економічному просторі.

Формування гармонізованих, узгоджених і сумісних стандартів, адаптованих норм, експертної оцінки якості та відповідності усуває технічні бар'єри між учасниками згаданого процесу, неабияк стимулює розвиток торгівлі та сприяє зміцненню й розширенню як внутрішнього єдиного ринку ЄС, так і зовнішнього, створеного спільно ЄС і третіми країнами.

На створення внутрішнього ринку з вільним обігом товарів у Євросоюзі, з обов'язковим забезпеченням усіх необхідних умов для безпеки людини й навколишнього середовища безпосередньо впливає технічна гармонізація. В умовах інтеграції економіки і формування єдиного внутрішнього європейського ринку першочергове значення має усунення національних бар'єрів шляхом розвитку єдиної системи стандартизації. Саме це спонукало керівників країн-членів ЄС і Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) передбачити можливість спільних дій у сфері погодження національних стандартів в умовах економічної інтеграції цих країн.

Так, 1961 року засновано Європейський комітет зі стандартизації (СЕН), а 1972-го – сформовано Європейський комітет зі стандартизації в електротехніці (СЕНЕЛЕК).

Комісією ЄЕС розроблено також програму «Зелена книга Європи», в якій викладено концепцію «Розвиток європейської стандартизації для прискорення технічної інтеграції в Європі» й представлено план перебудови та розвитку стандартизації. У «Зеленій книзі Європи» викладено позицію ЄЕС, яка полягає в тому, що європейські стандарти повинні відображати новітні досягнення техні-

ки і технології, а директиви – містити ефективні заходи проти проникнення на європейський ринок продукції, небезпечної або шкідливої для життя й здоров'я населення.

Створення єдиного економічного простору, де товари, послуги, праця і капітал вільно переміщуються, висуває вищі вимоги до якості продукції та послуг із обов'язковим урахуванням пріоритетності інтересів охорони здоров'я та якості навколишнього середовища. Оскільки національні системи стандартизації можуть створювати перешкоди для єдиного ринку, то гармонізоване технічне регулювання, гармонізована стандартизація ЄС мають створити сприятливі умови для усунення цих перешкод.

Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [11] Україна має розпочинати свою євроінтеграційну політику саме з імплементації положень європейської системи технічного регулювання та стандартизації.

■ Список використаних джерел

1. Guide to the Council of the European Community. – Luxembourg, 1988. – 186 p.
2. Европейский Союз: Путеводитель / Под. ред. Ю. А. Борко. – М.: Интердиалект+, 1998. – 200 с.
3. Treaty on European Economic Community, Rome, 25 March 1957. – Luxembourg: Office for Official Publications, Book 1, 1995. – P. 115–119.
4. Международная интеграция в Европе // Международные экономические отношения / Под ред. В. Е. Рыбалкина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ, 2006. – С. 3.
5. Howort J. European Integration. London: London Press, 2000. – 24 p.
6. Treaty on Euratom, Rome, 25 March 1957. – Luxembourg: Office for Official Publications, Book 1, 1995. – P. 154–182.
7. Official Journal of European Communities, № C 305, 23.11.1992. – P. 128.
8. Official Journal of European Communities, № C 121, 13.05.1992. – P. 19.
9. Official Journal of European Communities, № C 313, 30.11.1992. – P. 13.
10. At the heart of the Union: Studies of the European Commission. – Basingstoke: Palgrave, 2000. – 332 p.
11. <http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine>

■ Vitalii TRETIAKOV,
Doctor of Philosophy in Legal Sciences, Professor,
Leading Engineer-Mechanic, Expert in Technical
Control of Ground Transport Vehicles in Hesse
and Bavaria in the Federal Republic of Germany

On the Question of Formation of European Unified Technical Regulation and Standardization System

The problem of formation of a single European technical regulation and standardization system is considered. The attention is paid to that under the conditions of economy integration and formation of a single internal European market, the first priority is to eliminate the national barriers of European integration through the implementation of a single technical standardization system.

Keywords: integration, unification, technical regulation, standardization.

In any of the modern world community, the goods produced and put into circulation must meet international standards verified by the technical regulations, and have the certificates and other evidence of compliance and quality, designed to promote the progressive development of international trade and the overall integration of the world economy and legal space.

To optimize this process and its acceleration it is crucial to create integrative continent supranational regional and international organizations with a single economic and legal space. For Europe, this union was the European Economic Community [1], which later transformed into the European Union [2].

Signing of the Treaty establishing the EEC (it is also called the Treaty of Rome) was preceded by the formation